

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 128g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 42
alin. (2) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998
privind sistemul public de pensii

(stagiul de cotizare realizat în condiții deosebite de muncă)

CHIȘINĂU
23 noiembrie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 2 iunie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 23 noiembrie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „cu condiția realizării unui stagiou complet de cotizare prevăzut în tabelul nr. 5” din articolul 42 alin. (2) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, ridicată de dl avocat Vasile Istratii în interesele dlui Nicolai Peregudov, parte în dosarul nr. 3-1537/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Tatiana Avasiloaie din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, este pendinte cauza inițiată de dl Nicolai Peregudov împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind anularea Deciziei nr. 08/2020/918 din 27 februarie 2020 de respingere a solicitării de stabilire a pensiei și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să-i stabilească dreptul la pensie în baza articolelor 15 alin. (1) și 41 alin. (2¹) din Legea privind sistemul public de pensii.

4. Pe 20 mai 2021, reprezentantul reclamantului, dl avocat Vasile Istratii, a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a textului „cu condiția realizării unui stagiou complet de cotizare prevăzut în tabelul nr. 5” din articolul 42 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii. Acest alineat prevede condițiile în care se stabilește pensia pentru limită de vârstă în cazul persoanelor care au lucrat în condiții deosebite de muncă.

5. Pe 24 mai 2021, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 16 Egalitatea

„[...]”

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 47 Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

7. Prevederile relevante ale Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii sunt următoarele:

Articolul 15 Condițiile de stabilire a pensiei pentru limită de vârstă

„(1) Pensia pentru limită de vârstă poate fi stabilită la împlinirea vârstelor standard de pensionare prevăzute la art. 41, cu condiția realizării stagiului minim de cotizare de 15 ani.

[...]”

Articolul 41 Vârstele de pensionare

„(1) Începând cu 1 iulie 2019, se stabilește vârsta standard de pensionare de 63 de ani pentru bărbați și, începând cu 1 iulie 2028, vârsta standard de pensionare de 63 de ani pentru femei. Atingerea acestor vârste se realizează prin creșterea anuală a vârstelor standard de pensionare, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr. 2.

[...]”

(2¹) Pentru persoanele care au realizat stagiul de cotizare în condiții deosebite de muncă cel puțin 10 ani compleți, vârsta standard de pensionare stabilită în tabelul nr. 2 se diminuează conform tabelului nr. 2¹. Lista locurilor de muncă în condiții deosebite, în temeiul căreia se acordă pensie pentru limită de vârstă în condiții avantajoase, precum și modul de aplicare a acestei liste se aprobă de Guvern.

Tabelul nr.2¹

Stagiul de cotizare realizat în condiții deosebite de muncă (ani împliniți)	Reducerea vârstei standard de pensionare prevăzute în tabelul nr.2
10	5 ani
11	5 ani 6 luni
12	6 ani
13	6 ani 6 luni
14	7 ani
15	7 ani 6 luni
16	8 ani
17	8 ani 6 luni
18	9 ani
19	9 ani 6 luni
20 de ani și mai mult	10 ani

[Articolul 41 în redactarea Legii nr. 317 din 22 decembrie 2017, în vigoare din 5 ianuarie 2018]

Articolul 42 Stagiul de cotizare

„(1) Se stabilește stagiul complet de cotizare de 34 de ani: pentru bărbați începând cu 1 iulie 2018, iar pentru femei începând cu 1 iulie 2024, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr. 5.

[...]

(2) Se stabilește stagiul special de cel puțin 10 ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei, realizat în condiții deosebite de muncă conform art. 41 alin. (2¹), **cu condiția realizării unui stagiul complet de cotizare prevăzut în tabelul nr. 5.**

[...].”

[Articolul 42 în redactarea Legii nr. 317 din 22 decembrie 2017, în vigoare din 5 ianuarie 2018]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. Autorul excepției susține că textul „cu condiția realizării unui stagiul complet de cotizare prevăzut în tabelul nr. 5” din articolul 42 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii îl discriminează în raport cu alte categorii de beneficiari de drepturi la pensie pentru limită de vârstă. Autorul

menționează că este greșită cerința existenței stagiului de cotizare de 34 de ani de la articolul 42 alin. (2) din Lege, în condițiile în care a muncit peste 20 de ani în condiții deosebite. De altfel, munca în condiții deosebite implică situații diferite privind conținutul și activitatea salarizată efectuată, fapt care face discriminatorie și contrară principiului echității cerința realizării unui stagiului de cotizare de 34 de ani pentru toate categoriile de beneficiari ai pensiei pentru limită de vârstă.

9. Autorul excepției susține că textul de lege contestat din articolul 42 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii încalcă articolele 1 alin. (3), 15, 16 alin. (1), 43 alineatele (1) și (2) și 47 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, ține de competența Curții Constituționale.

12. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate ridicată de reprezentantul părții în proces este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „cu condiția realizării unui stagiului complet de cotizare prevăzut în tabelul nr. 5” din articolul 42 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii.

14. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-un proces din fața instanței de contencios administrativ sesizate să verifice legalitatea unei decizii a Casei Naționale de Asigurări Sociale privind respingerea solicitării stabilirii pensiei pentru limită de vârstă în condiții deosebite și obligarea acesteia la stabilirea pensiei în baza articolelor 15 alin. (1) și 41 alin. (2¹) din Legea privind sistemul public de pensii. Curtea reține că prevederile contestate ar putea fi aplicate de instanța de judecată.

15. Curtea reține că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva criticilor prezentei sesizări.

16. O altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27). Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18).

17. Autorul excepției susține că dispozițiile contestate încalcă articolele 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 15 [*universalitatea*], 16 [*egalitatea*], 43 alineatele (1) și (2) [*dreptul la muncă și la protecția muncii*] și 47 [*dreptul la asistență și la protecție socială*] din Constituție.

18. Cu privire la incidența articolelor 1 alin. (3) și 15 din Constituție, Curtea subliniază că aceste norme comportă un caracter general, reprezintă imperative care stau la baza tuturor legilor Republicii Moldova și nu pot constitui un reper separat (DCC nr. 29 din 18 martie 2021, § 20). Cu privire la aplicabilitatea articolului 16 din Constituție, Curtea precizează că acest articol nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi incident, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unei ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 42).

19. Cu privire la capătul de sesizare care pretinde incidența articolului 43 din Constituție, Curtea reține că autorul excepției nu contestă norma juridică în baza unor argumente care ar face incident dreptul constituțional la muncă și la protecția acesteia.

20. Autorul excepției pretinde că textul „cu condiția realizării unui stagiul complet de cotizare prevăzut în tabelul nr. 5” din articolul 42 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii este contrar articolului 47 din Constituție. Curtea observă că textul normativ în discuție reglementează condițiile de exercițiu al dreptului la pensie pentru limită de vârstă. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a precizat că dreptul constituțional la asistență și la protecție socială este incident în toate cazurile în care se pretinde apărarea dreptului la pensie (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 44). Astfel, constatând incidența articolului 47 din Constituție, Curtea trebuie să analizeze tratamentul diferențiat pretins și dacă acesta face incident articolul 16 din Constituție.

21. Curtea reiterează că egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune absența oricărei discriminări directe sau indirecte. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (*i.e.* discriminare directă) sau când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (*i.e.* discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil (HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 45).

22. Curtea observă că, potrivit Legii privind sistemul public de pensii, pentru persoanele care au realizat stagiul complet de cotizare în condiții deosebite de muncă cel puțin 10 ani compleți, vârsta standard de pensionare stabilită în tabelul nr. 2 se diminuează, conform tabelului nr. 2¹ [articolul 41 alin. (2¹)]. Totodată, stagiul special de cel puțin 10 ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei, realizat în condiții deosebite de muncă conform articolului 41 alin. (2¹), se recunoaște cu condiția realizării unui stagiul complet de cotizare prevăzut în tabelul nr. 5 [articolul 42 alin. (2)].

23. Așadar, Curtea reține că vârsta de pensionare poate fi redusă doar pentru persoanele care au stagiul complet de cotizare prevăzut în tabelul 5 al Legii, din care o parte a fost realizat în condiții deosebite de muncă. Astfel, în situația în care persoana are stagiul complet de cotizare (bărbații – 34 de ani, femeile conform stagiului complet stabilit în tabelul nr. 5) acesteia îi este recunoscut beneficiul reducerii vârstei de pensionare. Autorul sesizării susține că norma contestată nu ține cont de caracterul diferit al situațiilor în

care stagiile de cotizare sunt realizate, eșuează în repartizarea echitabilă a dreptului la pensie și, respectiv, are un caracter discriminatoriu.

24. Curtea reține că cerința referitoare la stagiul complet de cotizare este o măsura care aplică tehnica clasificării în categorii, în funcție de criteriile relevante. Curtea observă că această tehnică este utilizată pe larg în domeniul protecției sociale (e.g. articolele 20 și 41 din Legea privind sistemul public de pensii). Cu privire la această tehnică de reglementare, Curtea a precizat în jurisprudența sa că uneori este justificat ca în locul unor evaluări individuale să se adopte măsuri cu caracter general. Deși o asemenea metodă poate exclude unele persoane de la beneficiul unui drept, legislatorul beneficiază, în virtutea marjei sale discreționare, de competența stabilirii unor categorii colective (HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 72). De altfel, de vreme ce domeniul protecției sociale implică adoptarea unor decizii de natură politică și socială, legislatorul se bucură de o marjă discreționară. Totuși, Curtea este competentă să verifice dacă legislatorul nu a depășit limitele acestei marje (HCC nr. 29 din 22 noiembrie 2018, § 55; HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 73).

25. În acest sens, Curtea constată că măsura contestată ține cont, în mod corespunzător, de caracterul diferit în care se află subiectele legii, atunci când permite reducerea vârstei de pensionare în cazul practicării unei munci în condiții deosebite. Mai mult, criteriul de diferențiere stabilit de lege este unul neutru, de vreme ce toate persoanele care au un stagiul complet de cotizare, *i.e.* 34 de ani pentru bărbați, au dreptul la reducerea vârstei de pensionare. Totodată, Curtea reține că aplicarea legii nu dezavantajează unele categorii de persoane (*a contrario* HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021). Prin urmare, Curtea constată că prevederile contestate se încadrează în marja discreționară a legislatorului. Deși cerința stagiului complet de cotizare (*i.e.* de 34 de ani) lasă loc de discuții cu privire la cea mai bună soluție, *e.g.* reducerea acestuia sub pragul stabilit de lege, nu ține de competența Curții să decidă în această materie.

26. Așadar, în baza celor menționate *supra*, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „cu condiția realizării unui stagiul complet de cotizare prevăzut în tabelul nr. 5” din articolul 42 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „cu condiția realizării unui stagiul complet de cotizare prevăzut în tabelul nr. 5” din articolul 42 alin. (2) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, ridicată de dl avocat

Vasile Istratii în interesele dlui Nicolai Peregudov, parte în dosarul nr. 3-1537/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 23 noiembrie 2021
DCC nr. 175
Dosarul nr. 128g/2021*